

A dark blue silhouette of the Midden-Limburg region is centered in the upper half of the image. The text 'Midden-Limburg' is written in white inside the silhouette.

Midden-
Limburg

**REGIONAAL PROGRAMMA
VOLWASSENENEDUCATIE EN
BASISVAARDIGHEDEN
2026-2029**

Inhoud

Inhoud	1
1. Inleiding	3
2. Samenvatting.....	4
3. Evaluatie Regionaal Programma Volwasseneneducatie en Laaggeletterdheid 2021-2024	5
4. Vaktermen, feiten en cijfers.....	6
4.1. Vaktermen	7
Binnen het Regionaal programma worden de volgende vaktermen gebruikt, die in dit hoofdstuk nader worden toegelicht.	7
4.1.1. De Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB).....	7
4.1.2. Volwasseneneducatie	7
4.1.3. Basisvaardigheden	7
4.1.4. Formele en non-formele educatie	7
4.1.5. Informele educatie	8
4.2. Feiten en cijfers.....	8
4.2.1. Werksituatie van inwoners met beperkte basisvaardigheden.....	8
4.2.2. Gezinssituatie van inwoners met beperkte basisvaardigheden	9
5. Landelijk beleid	10
5.1. Rol van de contactgemeente	10
5.1.1. De coördinerende rol van de WEB-contactgemeente.....	10
5.1.2. De regierol van individuele gemeenten ten aanzien van de integrale lokale aanpak basisvaardigheden.....	11
6. Regionaal beleid	11
6.1. Missie	12
6.2. Visie.....	12
6.3. Ambitie.....	12
6.4. Uitgangspunten.....	12
6.4.1. Inclusiviteit	12
6.4.2. Samenwerking.....	13
6.4.3. Kwaliteit	13
6.5. Aandachtsgroepen.....	13
6.5.1. Aandachtsgroep: 66-75-jarigen	13
6.5.2. Aandachtsgroep: Werkenden en werkzoekenden die moeite hebben met basisvaardigheden.....	14
6.5.3. Aandachtsgroep: Inwoners met Nederlands als moedertaal (NT1'ers)	14
7. Actielijnen	14
7.1. Actielijn 1: Gemeenten geven zelf het goede voorbeeld.....	16
7.1.1. Toegankelijke overheid met begrijpelijke taal.....	16

7.1.2. Gemeente als vindplaats	16
7.1.3. Gemeente als werkgever en opdrachtgever.....	16
7.1.4. Gemeente als kartrekker en aanjager	16
7.2. Actielijn 2: Versterken van het Taalnetwerk.....	16
7.2.1. Regionale samenwerking	17
7.2.2. Passend aanbod	17
7.3. Actielijn 3: Integrale aanpak basisvaardigheden	18
7.3.1. Vinden en motiveren	18
7.3.2. Verbinding met aanpalende domeinen.....	18
7.4. Actielijn 4: Werken en op weg naar werk	18
7.4.1. Werk en participatie.....	18
7.4.2. Werkgeversaanpak Beter met Taal	19
7.4.3. LLO-collectief voor Laagopgeleiden en Laaggeletterden.....	19
8. Monitoring	19
9. Juridisch en financieel kader.....	20
9.3. Overige middelen.....	22
9.4. Ondersteuning Stichting Lezen en Schrijven.....	22
10. Bijlage.....	22

1. Inleiding

Er zijn in Nederland 3 miljoen mensen die moeite hebben met basisvaardigheden zoals taal, rekenen en digitale vaardigheden. De afgelopen jaren stond de aanpak basisvaardigheden centraal binnen verschillende landelijke programma's. Na het Actieplan Laaggeletterdheid (tot en met 2015) en het daaropvolgende Actieprogramma Tel mee met Taal 2016–2018, werd het programma voortgezet en verbreed in het meerjarige programma Tel mee met Taal 2020–2024. Tegelijkertijd zetten gemeenten sinds 2015 onafgebroken in op het versterken van basisvaardigheden via hun verantwoordelijkheid onder de Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB). Deze doorlopende inzet vormt de basis voor het landelijke beleid en heeft geleid tot structurele samenwerking, een verbreding van het aanbod en betere afstemming op de behoeften van inwoners.

De samenleving verandert in rap tempo. Digitalisering, globalisering en een steeds complexere arbeidsmarkt stellen steeds hogere eisen aan de basisvaardigheden van inwoners. Basisvaardigheden zijn niet langer alleen een voorwaarde voor persoonlijke ontwikkeling, maar vormen de sleutel tot volwaardige participatie in werk, zorg, opvoeding en burgerschap. In deze context nemen de zeven Midden-Limburgse gemeenten — Echt-Susteren, Maasgouw, Roerdalen, Roermond, Weert, Nederweert en Leudal — gezamenlijk hun verantwoordelijkheid met het Regionaal programma volwasseneneducatie en basisvaardigheden 2026–2029.

Dit programma bouwt voort op de ervaringen en resultaten van het Regionale Programma 2021–2024. Evaluaties en beleidsanalyses in de regio tonen aan dat een integrale aanpak, gericht op samenwerking binnen het sociaal domein, cruciaal is om laaggeletterdheid effectief aan te pakken. De komende jaren zetten we daarom in op een structurele en duurzame aanpak, waarbij we niet alleen inzetten op het vergroten van vaardigheden, maar ook op het versterken van het zelfvertrouwen, de sociale redzaamheid en de economische kansen van onze inwoners. Het programma richt zich op volwassenen die moeite hebben met lezen, schrijven, rekenen en/of digitale vaardigheden. We kiezen nadrukkelijk voor een benadering die aansluit bij de leefwereld van de doelgroep: laagdrempelig, praktijkgericht en met oog voor diversiteit. Daarbij benutten we de kracht van lokale netwerken — van bibliotheken en taalaanbieders tot welzijnsorganisaties, werkgevers en vrijwilligersinitiatieven.

Nieuw in deze programmaperiode is de versterkte focus op:

- **Werken en op weg naar werk**
- **Integrale aanpak sociaal domein**

Met dit programma willen de Midden-Limburgse gemeenten een krachtige impuls geven aan een vaardige regio, waarin iedereen de kans krijgt om mee te doen, zich te ontwikkelen en volwaardig deel uit te maken van de samenleving.

In dit Regionale Programma beschrijven wij de aanpak en activiteiten op hoofdlijnen. Het programma fungeert als paraplu waaronder gemeenten hun lokale uitvoeringsplannen vormgeven en verder uitwerken. Elke gemeente omschrijft hierin haar eigen plan voor de lokale aanpak.

2. Samenvatting

Versterken van basisvaardigheden in Midden-Limburg

In Midden-Limburg heeft ongeveer 22% van de inwoners beperkte basisvaardigheden. Dat komt neer op 43.700 inwoners tussen de 16 en 75 jaar die moeite hebben met taal en/of rekenen. Midden-Limburg ligt daarmee in lijn met het landelijk gemiddelde.

Dit heeft gevolgen voor de mate waarin zij mee kunnen doen in de samenleving. Werkloosheid, schulden, gezondheidsproblemen en eenzaamheid komen vaker voor bij laaggeletterden. De aanpak van beperkte basisvaardigheden is dan ook een belangrijk onderdeel bij het behalen van verschillende beleidsdoelstellingen in het sociaal domein. Het wettelijk en financieel kader voor het Regionaal programma volwasseneneducatie en basisvaardigheden wordt gevormd door de Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB). De gemeente Roermond ontvangt hiervoor rijksmiddelen als contactgemeente van de WEB-regio Midden-Limburg, die we inzetten voor een educatieaanbod op maat.

De ambitie van het programma is om de ontwikkeling van basisvaardigheden als middel in te zetten om gezondheid te bevorderen, armoede te bestrijden, welzijn en zelfstandigheid te vergroten en arbeidsparticipatie en sociale inclusie te versterken. Dit doen we door:

- Het verbeteren van basisvaardigheden van inwoners die dat willen op het gebied van taal, rekenen en/of digitale vaardigheden.
- Het versterken van zelfredzaamheid door volwassenen te helpen om beter te functioneren in de maatschappij en op de arbeidsmarkt.
- Het verhogen van het bereik, vinden en motiveren van inwoners die moeite hebben met basisvaardigheden zodat meer volwassenen kunnen deelnemen aan educatieve programma's.

Het verbeteren van deze basisvaardigheden is geen doel op zich, maar een middel om de gezondheid en het welzijn van onze inwoners te verbeteren, armoede tegen te gaan, eenzaamheid te bestrijden en participatie op de arbeidsmarkt en in de samenleving te vergroten.

Extra aandacht gaat uit naar de volgende groepen:

- **66-75-jarigen.** Deze leeftijdsgroep heeft vaak moeite met digitale vaardigheden, terwijl steeds meer overheids- en zorgdiensten online gaan. Ook loopt deze groep meer risico op schulden en misbruik. Actieve deelname aan vrijwilligerswerk, sociale activiteiten en gemeenschapsinitiatieven vraagt vaak ook om basisvaardigheden.
- **Werkenden en werkzoekenden die moeite hebben met basisvaardigheden.** Dit betreft met name de NT1 doelgroep. Voor werkenden betekent dit dat zij mogelijk beperkte carrièrekansen hebben, moeilijker communiceren met collega's of instructies niet goed begrijpen, wat hun werkprestatie en zelfvertrouwen beïnvloedt.
- **Inwoners met Nederlands als moedertaal (NT1'ers).** Beperkte basisvaardigheden belemmeren Nederlandstalige volwassenen (NT1'ers) in hun functioneren in werk, gezin en samenleving. Schaamte en onzekerheid zorgen ervoor dat zij hun problemen verbergen, waardoor zij moeilijk te bereiken zijn en het risico lopen op isolatie. Voor Midden-Limburg liggen hier de grootste uitdagingen én kansen in de aanpak van laaggeletterdheid.

De komende vier jaar pakken we laaggeletterdheid aan via vier actielijnen:

Actielijn 1: Gemeenten geven zelf het goede voorbeeld

Dit doen we door toegankelijk te zijn, inwoners met beperkte basisvaardigheden op te sporen en te motiveren om hun basisvaardigheden te verbeteren. Daarnaast blijven gemeenten als kartrekker en aanjager aandacht vragen voor het probleem.

Actielijn 2: Versterken van het Taalnetwerk

Een passend educatieaanbod versterkt brede basisvaardigheden – zoals taal, rekenen en digitale vaardigheden – en sluit naadloos aan op de leefwereld en leerbehoeften van de inwoner. Samen geven we vorm aan een aanbod dat aansluit bij de diverse doelgroepen.

Actielijn 3: Integrale aanpak basisvaardigheden

De gemeenten in Midden-Limburg gaan aan de slag met het leggen van die verbindingen. Voor het onderwerp werk en participatie doen we dat samen binnen actielijn 4. Voor de onderwerpen armoede en schulden, gezondheid en WMO, en onderwijs en gezin maakt iedere gemeente een eigen keuze welke verbindingen het beste passen bij de inwoners en binnen de beleidsprioriteiten van de gemeente.

Actielijn 4: Werken en op weg naar werk

Binnen de uitvoering van de Participatiewet is er aandacht voor basisvaardigheden. Inwoners worden gescreend op basisvaardigheden. Wie ondersteuning nodig heeft, wordt samen met het taalnetwerk begeleid bij het verbeteren van de vaardigheden die nodig zijn om werk te vinden en te behouden. Dit gebeurt in samenwerking met de mensontwikkelbedrijven en de uitvoeringsafdelingen binnen het sociaal domein. De WEB-regio Midden-Limburg en de arbeidsmarktregio Midden-Limburg gaan intensiever samenwerken op het thema Leven Lang Ontwikkelen (LLO) en basisvaardigheden. Doel is om meer inwoners met Nederlands als eerste taal (NT-1) te bereiken en hen te ondersteunen bij (om)scholing en ontwikkeling. Samen werken we aan een inclusieve regio waarin iedereen kan meedoen.

3. Evaluatie Regionaal Programma Volwasseneneducatie en Laaggeletterdheid 2021-2024

In opdracht van het Ministerie van OCW voerden zeven Midden-Limburgse gemeenten gezamenlijk het Regionaal Programma Volwasseneneducatie en Laaggeletterdheid uit. Roermond fungeerde als contactgemeente. Het programma liep van 2021 tot en met 2024 (verlengingsjaar 2025) en richtte zich op het verbeteren van basisvaardigheden bij laaggeletterde inwoners. De ambitie was om vooral NT1-doelgroepen (Nederlandstaligen) te bereiken en te motiveren. Basisvaardigheden werden gezien als middel om bredere maatschappelijke doelen te realiseren, zoals het bestrijden van armoede, verbeteren van gezondheid en vergroten van participatie.

Het programma kende vier actielijnen: Gemeenten als goede voorbeeld, versterken taalnetwerk, curatie en preventie. Uit de evaluatie van het programma (zie bijlage 1: Evaluatie Regionaal Programma Volwasseneneducatie en Laaggeletterdheid 2021-2024) zijn de volgende resultaten, aandachtspunten en succesfactoren naar voren gekomen:

Resultaten

- Indicatie deelnemers taalaanbod per jaar: ongeveer 1950 inwoners zijn bereikt en maken gebruik van taalaanbod.
- Van de bereikte doelgroep heeft 11,3% Nederlands als moedertaal (NT1).
- Taalakkoord: Er is een regionaal taalakkoord ondertekend door 18 partners.
- Educatieaanbod: Formeel en non-formeel taalaanbod is beschikbaar in alle gemeenten.
- Werkgeversaanpak: De werkgeversaanpak genoemd, 'Beter met Taal', is ontwikkeld; 5 werkgevers ondernamen actie in 2024.

Succesfactoren

- Bestuurlijk draagvlak voor de aanpak.
- De inzet van lokale aanjagers en DigiTaalhuiscoördinatoren bevorderen de aanpak.
- Jaarlijks worden regionale acties georganiseerd om inwoners bewust te maken van het bestaan van lage basisvaardigheden.
- De inzet van taalmeesters is effectief bij de partners die hier gebruik van maken.

Aandachtspunten

- Beperkte regie en capaciteit in sommige gemeenten.
- Moeilijke implementatie van monitoring en taalmeesters.
- NT1-doelgroep is lastig te bereiken.
- Samenwerking met andere domeinen (zoals WMO, schuldhulp) kan beter.

Aanbevelingen

- Realiseer lokale taalnetwerken in alle gemeenten.
- Stel lokale regisseurs aan (bijvoorbeeld een DigiTaalhuiscoördinator).
- Versterk domein overstijgende samenwerking.
- Neem basisvaardigheden op in personeelsbeleid van gemeenten.
- Ontwikkel een monitor voor kwaliteit en impact om de effecten van het programma in beeld te krijgen.
- Zet taalmeesters breder in.
- Betrek taalnetwerken bij nieuw programma-ontwikkeling.

Conclusie

De aanpak basisvaardigheden in Midden-Limburg heeft geleid tot een stevige regionale samenwerking, een breed aanbod en meer bewustwording. De NT2-doelgroep is goed bereikt, maar het bereiken van NT1 blijft een uitdaging. De evaluatie biedt concrete handvatten voor verdere verbetering en borging in de toekomst.

De volledige evaluatie is opgenomen als afzonderlijk bijlage-document.

4. Vaktermen, feiten en cijfers

Beleid over volwasseneneducatie en basisvaardigheden zit vol met vaktermen. In dit hoofdstuk leggen we uit wat die vaktermen precies inhouden en geven we meer informatie over basisvaardigheden. Waar hebben we het nu eigenlijk over?

4.1. Vaktermen

Binnen het Regionaal programma worden de volgende vaktermen gebruikt, die in dit hoofdstuk nader worden toegelicht.

4.1.1. De Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB)

De Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB) is een Nederlandse wet die sinds 1 januari 1996 van kracht is. De WEB vormt het wettelijke kader voor het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) en de volwasseneneducatie. Het doel van de WEB is om samenhang te brengen tussen verschillende vormen van beroepsonderwijs en educatie, en om de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt te verbeteren.

Volgens de WEB omvat beroepsonderwijs onder andere:

- Middelbaar beroepsonderwijs (mbo) in de beroepsopleidende leerweg (bol) en de beroepsbegeleidende leerweg (bbl).
- Volwasseneneducatie, zoals basiseducatie, Nederlands als tweede taal (NT2), en het voortgezet algemeen volwassenenonderwijs (vavo).

De WEB regelt onder meer:

- De inrichting van opleidingen.
- De rolverdeling tussen rijksoverheid, gemeenten en onderwijsinstellingen.
- De kwaliteitsborging en examinering.
- De financiering van instellingen.

Voor het Regionale Programma Volwasseneneducatie en Basisvaardigheden is het onderdeel 'De rolverdeling tussen rijksoverheid, gemeenten en onderwijsinstellingen' van belang. De volledige en actuele wettekst is te raadplegen op www.wetten.overheid.nl.

4.1.2. Volwasseneneducatie

Volwasseneneducatie omvat educatieve trajecten voor volwassenen die hun basisvaardigheden willen versterken, zoals taal, rekenen en digitale vaardigheden. Deze trajecten zijn gericht op het vergroten van zelfredzaamheid, maatschappelijke participatie en kansen op de arbeidsmarkt. Het gaat hierbij om onderwijs dat vaak naast werk of andere verantwoordelijkheden wordt gevolgd. Dit onderwijs is afgestemd op de leerbehoeften van volwassenen.

4.1.3. Basisvaardigheden

Basisvaardigheden zijn de fundamentele vaardigheden die inwoners nodig hebben om volwaardig te kunnen deelnemen aan de samenleving. Het gaat hierbij om taalvaardigheid, rekenvaardigheid en/of digitale vaardigheden. Inwoners met lage basisvaardigheden werden laaggeletterden genoemd. Deze term is vervangen door inwoners die moeite hebben met basisvaardigheden. Hieronder wordt verstaan inwoners die moeite hebben met situaties waarin een beroep wordt gedaan op hun taal-, reken- en digitale vaardigheden. Deze inwoners ervaren vaak belemmeringen in het dagelijks leven, zoals bij het invullen van formulieren, het begrijpen van medische informatie, het regelen van financiële zaken of het gebruik van digitale middelen. Dit kan hun zelfredzaamheid, gezondheid, arbeidsmarktkansen en maatschappelijke participatie aanzienlijk beperken.

4.1.4. Formele en non-formele educatie

Volgens de WEB kunnen gemeenten educatie inkopen die gericht is op het versterken van basisvaardigheden zoals taal, rekenen en digitale vaardigheden. Dit kan plaatsvinden in zowel formele als non-formele trajecten. Formele educatie binnen de WEB omvat onder meer:

- Opleidingen die leiden tot een erkend diploma of certificaat (zoals NT2 Staatsexamen I of II).
- Opleidingen gericht op het ingangsniveau van het beroepsonderwijs.

- Opleidingen die voldoen aan vastgestelde eindtermen of standaarden (zoals NT1-opleidingen voor moedertaalsprekers).

De wet stelt dat gemeenten met het educatiebudget zowel formele als non-formele trajecten mogen inkopen, afhankelijk van de leerbehoefte van de doelgroep. Beide vormen van educatie zijn gericht op het behalen van (delen van) eindtermen. Formele educatie is diplomagericht. Non-formele educatie is niet diploma-gericht en kan zowel verzorgd worden door professionele docenten of door vrijwilligers, onder begeleiding van een professional.

4.1.5. Informele educatie

Informele educatie is niet diplomagericht en niet gericht op (het behalen van delen van) eindtermen. Het vergroten van basisvaardigheden is hier een bijvangst van activiteiten die daar niet expliciet op gericht zijn. Voorbeelden zijn deelname aan een wijkactiviteit of een kookworkshop, waarbij taalvaardigheid in de praktijk wordt geoefend. WEB-middelen mogen niet worden ingezet voor de financiering van informele educatie.

4.2. Feiten en cijfers

[Basisvaardigheden in Zicht](#) geeft een beeld van het aantal inwoners met beperkte basisvaardigheden. In Midden-Limburg heeft ongeveer 22% van de inwoners beperkte basisvaardigheden. Dat komt neer op 43.700 inwoners tussen de 16 en 75 jaar die moeite hebben met taal en/of rekenen. Midden-Limburg ligt daarmee op het landelijk gemiddelde.

Van deze groep heeft 66% Nederlands als moedertaal en 34% heeft Nederlands als tweede taal. Daarmee wijkt Midden-Limburg af van het landelijk beeld. Landelijk heeft 58% van de inwoners met beperkte basisvaardigheden Nederlands als moedertaal en heeft 42% Nederlands als tweede taal.

Verdieping van de cijfers naar de werksituatie en de gezinssituatie laat zien dat met name vergrijzing verklaart waarom in Midden-Limburg relatief veel mensen met beperkte basisvaardigheden Nederlands als moedertaal hebben.

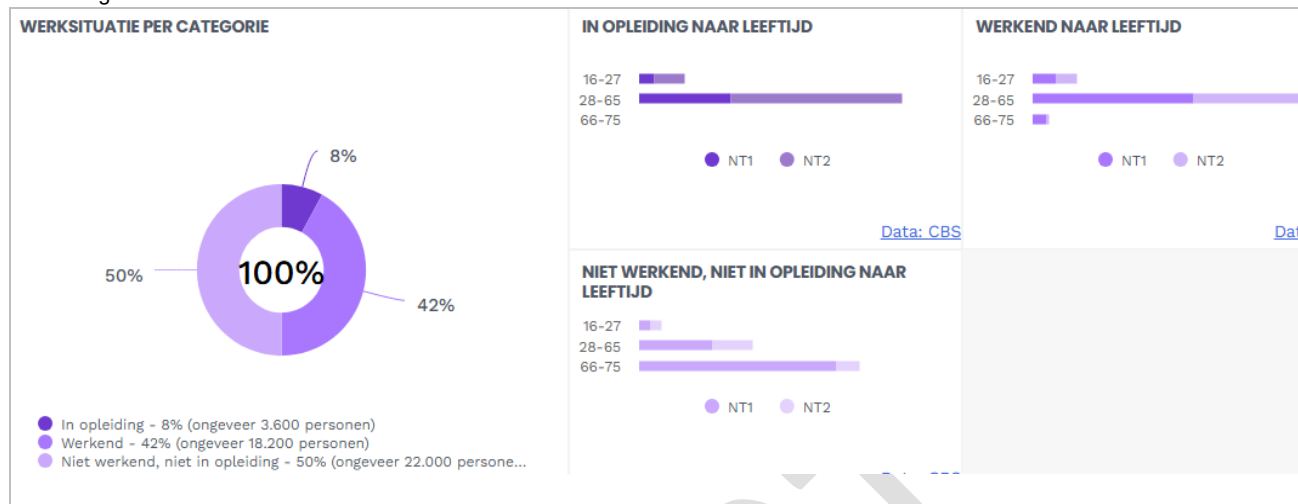
4.2.1. Werksituatie van inwoners met beperkte basisvaardigheden

Ongeveer 42% van de inwoners in Midden-Limburg die moeite heeft met basisvaardigheden werkt. Het grootste deel van deze inwoners is tussen de 28 en de 65 jaar. Meer dan de helft van de mensen in deze groep heeft Nederlands als moedertaal (NT1). Ook bij de werkende jongeren en werkende ouders is het aandeel NT1 doelgroep het grootste.

Van de inwoners met beperkte basisvaardigheden volgt 8% een opleiding. Ook daar is de grootste groep tussen de 28 en 65 jaar. Binnen deze categorie zien we dat de NT2 groep duidelijk groter is dan de NT1 groep.

De overige 50% van de inwoners met beperkte basisvaardigheden is niet aan het werk en volgt ook geen opleiding. Veruit het grootste deel van deze inwoners is tussen de 66 en 75 en heeft Nederlands als moedertaal. Er zijn wel inwoners met Nederlands als tweede taal die in deze groep vallen, maar die groep is duidelijk kleiner. Dat geldt overigens ook voor de leeftijdscategorieën 28 tot 65 jaar en 16 tot 75 jaar. In alle drie de categorieën zijn inwoners met Nederlands als moedertaal over vertegenwoordigd (zie afbeelding 1).

Afbeelding 1

Bron: basisvaardighedeninzicht.nl

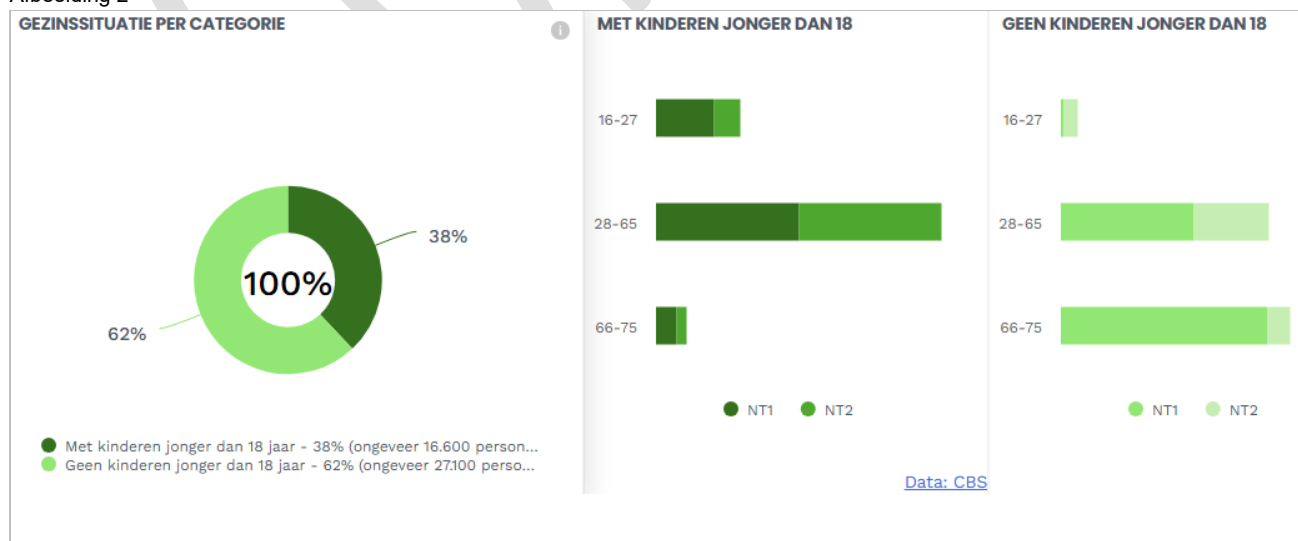
4.2.2. Gezinssituatie van inwoners met beperkte basisvaardigheden

Kijken we naar de gezinssituatie van inwoners die moeite hebben met basisvaardigheden dan zien we dat ongeveer 38% een gezin heeft met kinderen jonger dan 18 jaar.

Binnen die groep valt het grootste deel in de leeftijdscategorie 28 tot 65 jaar. En daarbij zien we dat de groep inwoners met Nederlands als moedertaal ongeveer even groot is als de groep inwoners met Nederlands als tweede taal. Bij de groep inwoners in de leeftijdscategorie van 16 tot 27 jaar zien we juist dat de groep die Nederlands als moedertaal heeft beduidend groter is dan de groep die Nederlands als tweede taal heeft.

62% van de inwoners die moeite heeft met basisvaardigheden heeft geen kinderen jonger dan 18. Daar zien we dat een groot deel tussen de 66 en 75 jaar oud is en dat een ruime meerderheid van die groep NT1 is. Dat geldt overigens ook voor de groep tussen de 28 en 65 jaar. Ook daar zien we een oververtegenwoordiging van inwoners die Nederlands als eerste taal hebben. Voor de groep tussen de 16 en de 27 geldt dat hier de groep vooral Nederlands als tweede taal heeft (zie afbeelding 2).

Afbeelding 2

Bron: basisvaardighedeninzicht.nl

5. Landelijk beleid

Voor de aanpak versterking basisvaardigheden voor volwassenen vanaf 2024 heeft het ministerie van OCW een verkenning laten uitvoeren onder het Rijk, gemeenten en partners. Uit de input van deze partijen is een gedeeld beeld ontstaan van de maatschappelijke opgave, beleidsvisie en ambities. Partijen zijn het in hoofdlijnen eens over de volgende doelstellingen van een aanpak:

- **Aansluiten bij situatie en leerdoelen van mensen.** De aanpak zorgt voor passend aanbod dat aansluit bij de situatie en leerdoelen van mensen. Dat kan een niveauverhoging zijn in taal, gecijferdheid of digitale vaardigheden, of een basisvaardigheid in combinatie met het leren van een andere vaardigheid (zoals koken of budgetteren).
- **Integrale benadering.** De aanpak zet de integrale benadering voort om mensen te helpen en te bereiken via andere kanalen en vindplekken binnen het sociaal domein. Daarbij werken Rijk, gemeenten en partners – zoals werkgevers, maatschappelijke hulpverleners, zorgverleners en scholen – samen aan betere basisvaardigheden.
- **Ondersteuning.** De aanpak ondersteunt uitvoerders zoals gemeenten en werkgevers, bijvoorbeeld in het opzetten van samenwerking en een netwerk van cursusaanbieders en hulpverleners. Het Rijk ontwikkelt hulpmiddelen voor uitvoerders. Zo kunnen gemeenten toewerken naar een borging van de aanpak van basisvaardigheden in hun organisatie.

In de Kamerbrief van 11 juli 2025 'Versterking basisvaardigheden volwassenen vanaf 2025' blikt de staatssecretaris terug op de resultaten van het programma Tel mee met Taal de PIAAC-resultaten. Zij schetst hoe de inzet op basisvaardigheden de komende jaren wordt voortgezet en versterkt.

In hoofdlijnen wordt ingezet op:

- Het borgen van belangrijke onderdelen uit het programma Tel mee met Taal, voor een basisinfrastructuur waarin gemeenten, onderwijs, bibliotheken, samenwerkingsverbanden, taalambassadeurs en diverse partners in het sociaal domein zich inzetten voor sterkere basisvaardigheden.
- Een sterkere verbinding tussen het onderwijsdomein en arbeidsmarktdomein, zodat kansen worden benut om de basisvaardigheden van werkenden en werkzoekenden te versterken.
- Het stimuleren van deelname aan een leven lang ontwikkelen voor mensen met beperkte basisvaardigheden.

5.1. Rol van de contactgemeente

De contactgemeente heeft de wettelijke taak om aanbod volwasseneneducatie te faciliteren. Gemeenten binnen een WEB-regio stellen gezamenlijk een regioplan integrale aanpak basisvaardigheden op (Regionaal programma volwasseneneducatie en basisvaardigheden Midden-Limburg 2026-2029). Hierin leggen zij de inhoudelijke en organisatorische keuzes vast voor het regionale aanbod volwasseneneducatie en de integrale aanpak van basisvaardigheden.

5.1.1. De coördinerende rol van de WEB-contactgemeente¹

De coördinerende rol van de WEB-contactgemeente in het kader van volwasseneneducatie en de integrale aanpak van basisvaardigheden houdt het volgende in:

1. **Regionale regie en samenwerking.** De contactgemeente is verantwoordelijk voor het coördineren van het aanbod van volwasseneneducatie binnen de regio. Dit betekent:
 - Het gezamenlijk opstellen van een Regionaal Programma met de andere gemeenten..

¹ Bron: Verkenning Basisvaardigheden voor volwassenen vanaf 2025, Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

- Het afstemmen van vraag en aanbod van educatie, zodat het aanbod aansluit bij de behoeften van de doelgroep.
- Het faciliteren van samenwerking tussen gemeenten en partners zoals onderwijsinstellingen, maatschappelijke organisaties en werkgevers.

2. Inkoop en organisatie van educatieaanbod. De contactgemeente beheert het budget dat via de Specifieke Uitkering Educatie (SPUK Educatie) beschikbaar wordt gesteld. Dit budget mag worden ingezet voor:

- Het inkopen van educatie aanbod (zoals taal, rekenen, digitale vaardigheden).
- Werving en communicatie om doelgroepen te bereiken.
- Coördinerende taken zoals het organiseren van overlegstructuren en het monitoren van resultaten.

3. Toegankelijkheid en bereikbaarheid. De contactgemeente zorgt ervoor dat:

- Het educatieaanbod toegankelijk is voor alle inwoners in de regio.
- Er voldoende aandacht is voor alle doelgroepen, zoals laaggeletterden, NT1/NT2-leerders, werkzoekenden en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt .

5.1.2. De regierol van individuele gemeenten ten aanzien van de integrale lokale aanpak basisvaardigheden

Binnen de regionale aanpak van volwasseneneducatie en basisvaardigheden vervullen individuele gemeenten een cruciale regierol op lokaal niveau. Deze rol is essentieel om de verbinding te leggen tussen het regionale aanbod en de lokale behoeften van inwoners.

Elke gemeente is verantwoordelijk voor het:

- Het verbinden van lokale partners, zoals bibliotheken, DigiTaalhuizen, welzijnsorganisaties, werkgevers en onderwijsinstellingen, om een samenhangend en laagdrempelig aanbod te realiseren.
- Het vertalen van regionale ambities naar lokale uitvoering, door het opstellen van concrete actieplannen die aansluiten bij de kenmerken van de lokale doelgroep.
- Het stimuleren van een leercultuur, onder andere door communicatie, werving en het wegnemen van drempels voor deelname.
- Het monitoren en evalueren van de voortgang op lokaal niveau, en het delen van inzichten en resultaten met de regio.

Door deze regierol expliciet te benoemen en te verankeren in het regionale plan wordt de samenwerking tussen gemeenten versterkt en ontstaat er een duurzame, integrale aanpak die recht doet aan zowel regionale samenhang als lokale diversiteit.

6. Regionaal beleid

De regio Midden-Limburg heeft sinds jaren een programma voor volwasseneneducatie en laaggeletterdheid. Het landelijke programma Tel Mee Met Taal eindigde in 2024. Pas aan het einde van dat jaar werd duidelijk hoe de landelijke aanpak rondom dit thema zou worden voortgezet. Daarom is het Regionale Programma met een jaar verlengd tot 31 december 2025.

Voor Midden-Limburg is 2025 een overgangsjaar: het afronden van het vorige programma en het vastleggen van nieuw beleid voor de periode 2026–2029. De concrete implementatie en uitvoering van het nieuwe programma start in Midden-Limburg per 1 januari 2026.

6.1. Missie

We werken aan een sterke samenleving waarin iedereen zo volledig en volwaardig mogelijk kan meedoen en regie heeft over zijn of haar leven. Het beheersen van voldoende basisvaardigheden is hiervoor een cruciale voorwaarde. Daarom ondersteunen we ketenpartners en werken we met hen samen om de doelgroep te bereiken en te stimuleren hun basisvaardigheden te versterken.

6.2. Visie

We vinden het belangrijk dat alle inwoners volwaardig mee kunnen doen in de samenleving. Het beheersen van basisvaardigheden is daarbij essentieel. Daarom faciliteren, ondersteunen en investeren wij in de zelfredzaamheid van de inwoners. Dat begint bij bewustwording, verbondenheid en toegankelijkheid. Vanuit een integrale benadering organiseren wij aanbod en ondersteuning op het gebied van basisvaardigheden waarbij de behoefte van de inwoner én kwaliteit centraal staan.

6.3. Ambitie

Om onze missie en visie te realiseren werken we de komende periode aan:

- Het verbeteren van basisvaardigheden van inwoners die dat willen op het gebied van taal, rekenen en/of digitale vaardigheden.
- Het versterken van zelfredzaamheid door volwassenen te helpen om beter te functioneren in de maatschappij en op de arbeidsmarkt.
- Het vergroten van het bereik en het vinden en motiveren van inwoners die moeite hebben met basisvaardigheden, zodat meer volwassenen kunnen deelnemen aan educatieve programma's. Het verbeteren van deze basisvaardigheden is geen doel op zich, maar een middel om gezondheid te bevorderen, armoede te bestrijden, welzijn en zelfstandigheid te vergroten en arbeidsparticipatie en sociale inclusie te versterken.

6.4. Uitgangspunten

Ter voorbereiding van het Regionaal programma is een uitgangspuntennotitie opgesteld. De daarin vastgelegde uitgangspunten zijn in dit hoofdstuk opgenomen.

6.4.1. Inclusiviteit

Het is van groot belang dat iedereen, ongeacht achtergrond, leeftijd, opleidingsniveau of sociale situatie, gelijke kansen krijgt om basisvaardigheden te ontwikkelen. Moeite hebben met basisvaardigheden mag geen belemmering zijn voor inwoners om deel te nemen aan de samenleving of de arbeidsmarkt.

Daarom moet het aanbod van taalcursussen en vaardigheidstrainingen toegankelijk te zijn voor alle doelgroepen en is het belangrijk dat deze programma's aansluiten bij de diverse behoeften van deelnemers. Dit vereist maatwerk in aanpak, materialen en methoden, waarbij rekening wordt gehouden met culturele verschillen, leerstijlen en persoonlijke situaties. Daarnaast is het belangrijk om een veilige en ondersteunende leeromgeving te bieden waarin mensen zich gewaardeerd en begrepen voelen, zodat ze zonder schaamte kunnen werken aan hun vaardigheden. Zo bouwen we aan een samenleving waarin iedereen, ongeacht zijn of haar startpunt, volwaardig kan meedoen.

6.4.2. Samenwerking

Een effectieve aanpak basisvaardigheden vereist samenwerking tussen verschillende onderdelen binnen het sociaal domein. Het verbeteren van basisvaardigheden is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van gemeenten, onderwijsinstellingen, werkgevers, zorginstellingen en maatschappelijke organisaties. Door krachten te bundelen ontstaat een breed en toegankelijk netwerk waarin iedereen die zijn basisvaardigheden wil verbeteren de juiste ondersteuning krijgt.

Een integrale aanpak betekent dat cursussen en trainingen niet losstaan van andere maatschappelijke vraagstukken, zoals werkgelegenheid, gezondheid en sociale participatie. Het verbeteren van basisvaardigheden is vaak een noodzakelijke voorwaarde voor het verbeteren van iemands sociale en economische situatie. Daarom moeten de verschillende diensten en initiatieven elkaar aanvullen en samenwerken, zodat mensen op meerdere vlakken tegelijk worden ondersteund.

Door samen te werken en deze verschillende domeinen te verbinden, behalen we duurzame resultaten en bouwen we aan een samenleving waarin iedereen gelijke kansen heeft om zich te ontwikkelen.

6.4.3. Kwaliteit

Kwaliteit bij het verbeteren van basisvaardigheden betekent hoogwaardig onderwijs en trainingen, maar ook aansluiting bij de behoeften van inwoners. Het is essentieel dat de leertrajecten en -methoden praktisch, relevant en afgestemd zijn op de dagelijkse ervaringen van de inwoners die we willen ondersteunen. Elke inwoner heeft een unieke situatie, of het nu gaat om werkenden, ouderen of inwoners met een migratieachtergrond. Daarom moet de inhoud van cursussen direct toepasbaar zijn in werk, gezin en sociaal leven.

Dit vereist maatwerk: van lesmaterialen die begrijpelijk en herkenbaar zijn tot docenten die goed kunnen inspelen op verschillende leerstijlen en motivaties. Kwaliteit betekent ook flexibiliteit in het aanbod, zodat deelnemers de ruimte krijgen om op hun eigen tempo en op momenten die voor hen passen te leren. Alleen door trainingen te verbinden met de werkelijke behoeften van de deelnemers, kunnen we duurzame en waardevolle veranderingen realiseren in hun vaardigheden en levens.

6.5. Aandachtsgroepen

De aanpak basisvaardigheden van het Regionaal programma is beschikbaar voor alle volwassenen die moeite hebben met basisvaardigheden. Alle inwoners in Midden-Limburg die behoren tot de WEB-doelgroep kunnen gebruikmaken van het educatieaanbod. Deze inwoners vormen echter geen uniforme groep: hun leerbehoeften zijn divers en vragen om maatwerk. Binnen het beperkte beschikbare budget moeten we keuzes maken. Daarom leggen we in dit programma extra focus op drie aandachtsgroepen.

6.5.1. Aandachtsgroep: 66-75-jarigen

In Nederland is in het PIAAC-onderzoek aanvullend onderzoek uitgevoerd naar de kernvaardigheden van 66-75-jarigen. Hierdoor is deze groep nu beter in beeld dan voorheen. Deze leeftijdsgroep heeft vaak moeite met digitale vaardigheden, terwijl steeds meer overheids- en zorgdiensten online beschikbaar zijn.

Voor actieve deelname aan vrijwilligerswerk, sociale activiteiten en gemeenschapsinitiatieven zijn basisvaardigheden noodzakelijk. Uit het onderzoek blijkt dat de gemiddelde scores van 66-75-jarigen significant lager zijn dan die van 16-65-jarigen. Het toepassen van reken-, lees- en schrijftaken hangt bij deze oudere groep positief samen met het niveau van taalvaardigheid: hoe vaker deze taken thuis worden uitgevoerd, hoe hoger het vaardigheidsniveau.

In de loop van het leven dalen de kernvaardigheden van volwassenen. Deze daling komt overeen met het verschil in vaardigheden tussen volwassenen met een vmbo-diploma en volwassenen met een havo/vwo-diploma.

6.5.2. Aandachtsgroep: Werkenden en werkzoekenden die moeite hebben met basisvaardigheden

Werkenden en werkzoekenden die moeite hebben met basisvaardigheden hebben vaak moeite om volwaardig deel te nemen aan de arbeidsmarkt. Dit geldt met name voor de NT1 doelgroep. Voor werkenden betekent dit mogelijk beperkte carrièrekansen. Zij communiceren moeilijker met collega's of begrijpen instructies niet goed, wat hun werkprestatie en zelfvertrouwen beïnvloedt. Werkzoekenden ervaren deze problemen nog sterker, omdat veel vacatures hoge eisen stellen aan taal-, reken- en digitale vaardigheden.

Het is daarom belangrijk om deze doelgroep gerichte ondersteuning te bieden, zoals taalcursussen op de werkvloer of bij maatschappelijke organisaties, en digitale vaardigheidstrainingen die aansluiten bij de beroepspraktijk. Zo kunnen werkenden hun positie verbeteren en werkzoekenden hun kansen op de arbeidsmarkt vergroten. Een laagdrempelige en flexibele aanpak stelt hen in staat hun basisvaardigheden stap voor stap te versterken, wat leidt tot meer werkplezier, zelfstandigheid en een grotere kans op werk.

6.5.3. Aandachtsgroep: Inwoners met Nederlands als moedertaal (NT1'ers)

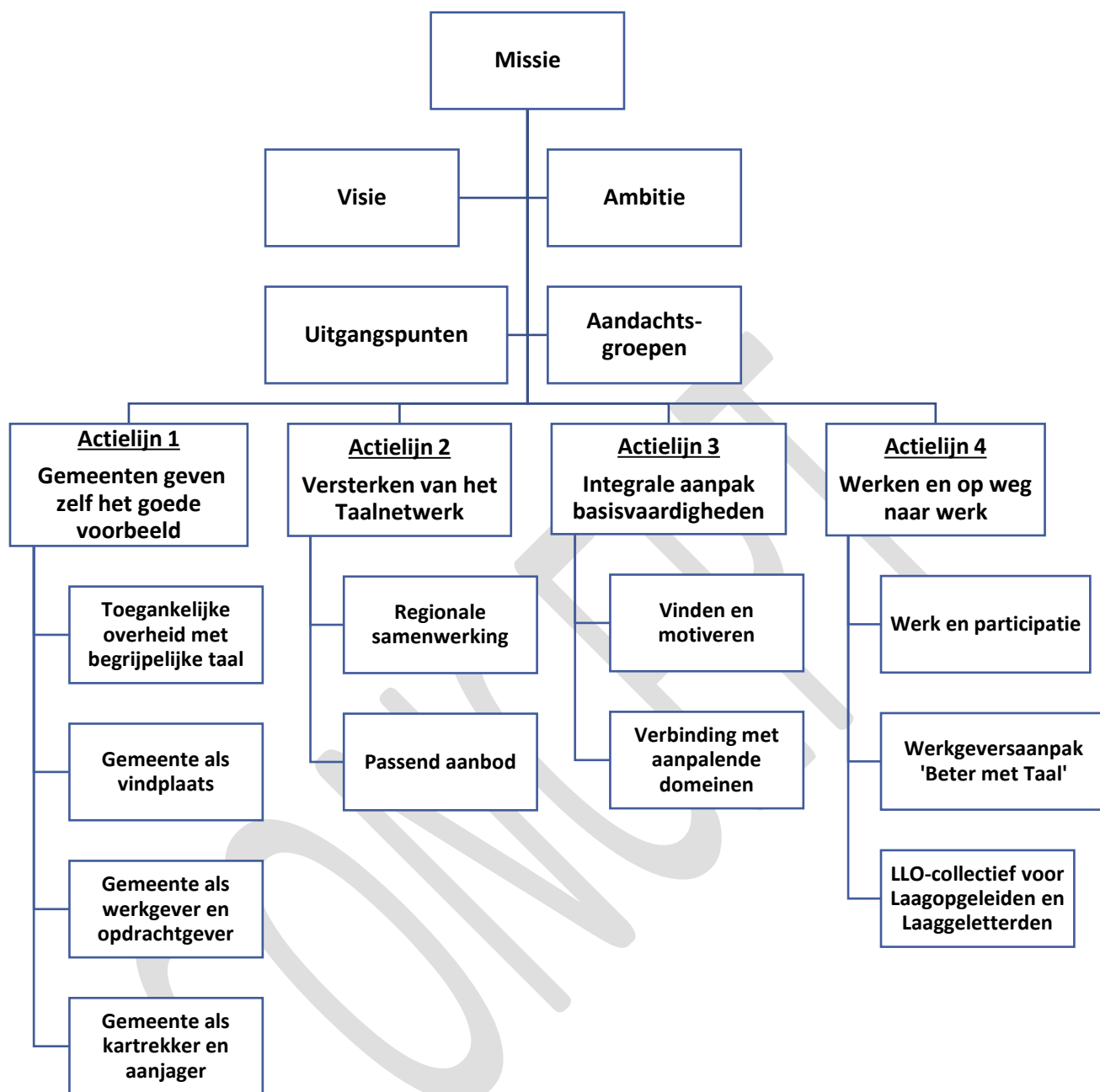
Beperkte basisvaardigheden belemmeren Nederlandstalige volwassenen (NT1'ers) in hun functioneren in werk, gezin en samenleving. Schaamte en onzekerheid zorgen ervoor dat zij hun problemen verbergen, waardoor zij moeilijk te bereiken zijn en het risico lopen op isolatie.

Een persoonlijke en motiverende benadering is daarom essentieel. Het aanbod moet aansluiten bij hun leefwereld, met praktische en laagdrempelige lessen waarin taal, rekenen en digitale vaardigheden worden gecombineerd. Een veilige leeromgeving en aandacht voor zelfvertrouwen stellen hen in staat stappen te zetten in hun persoonlijke en professionele ontwikkeling.

7. Actielijnen

In dit Regionale Programma beschrijven wij de aanpak en activiteiten op hoofdlijnen. Het programma fungeert als paraplu waaronder gemeenten hun lokale uitvoeringsplannen vormgeven en verder uitwerken. Elke gemeente omschrijft hierin haar eigen plan voor de lokale aanpak.

De zeven Midden-Limburgse gemeenten hebben hun missie, visie, ambitie en uitgangspunten uitgewerkt in vier regionale actielijnen.

7.1. Actielijn 1: Gemeenten geven zelf het goede voorbeeld

De Midden-Limburgse gemeenten gaan niet alleen regie voeren over de nieuwe aanpak van basisvaardigheden, maar geven daarbij zelf ook het goede voorbeeld. Dat doen we op verschillende manieren.

7.1.1. Toegankelijke overheid met begrijpelijke taal

Als gemeente zijn we toegankelijk, ook voor mensen die moeite hebben met basisvaardigheden. We communiceren in duidelijke en eenvoudige taal, zorgen dat gemeentelijke websites en digitale documenten voldoen aan de WCAG-richtlijnen² voor digitale toegankelijkheid, bieden dienstverlening die niet alleen digitaal is en organiseren trainingen voor medewerkers over het gebruik en belang van begrijpelijke taal.

7.1.2. Gemeente als vindplaats

We spelen als gemeenten zelf een belangrijke rol in het vinden en motiveren van inwoners die moeite hebben met basisvaardigheden. Dit doen we door de juiste vragen te stellen om hen te herkennen en te signaleren, en door het standaard inzetten van de Taalmeter door onze sociale dienstverlening. We stimuleren en motiveren inwoners actief om hun basisvaardigheden te verbeteren, door hen te ondersteunen en te zorgen voor een warme overdracht naar samenwerkingspartners, zoals aanbieders van taaltrainingen.

7.1.3. Gemeente als werkgever en opdrachtgever

Als werkgever heeft een gemeente zelf ook medewerkers met beperkte basisvaardigheden in dienst. Daarnaast besteedt zij opdrachten uit aan bedrijven waar inwoners met beperkte basisvaardigheden werken, zoals in catering, schoonmaak, groenvoorziening of openbaar onderhoud. Gemeenten kunnen als werkgever en opdrachtgever verschillende stappen zetten om basisvaardigheden te versterken en medewerkers te ondersteunen, zoals oog hebben voor hun situatie, begeleiding en verbinding bieden, inzetten op ontwikkeling en ondersteuning waar nodig.

7.1.4. Gemeente als kartrekker en aanjager

Het verbeteren van basisvaardigheden van inwoners vraagt om voortdurende aandacht en alertheid, zowel binnen de gemeentelijke organisatie als richting inwoners. De Midden-Limburgse gemeenten nemen samen de rol van kartrekker in het taalnetwerk en aanjager van de aanpak basisvaardigheden op zich. Dit gebeurt onder regie van WEB-contactgemeente Roermond en in nauwe samenwerking met partners zoals bibliotheken, welzijnsorganisaties, mensontwikkelbedrijven, onderwijs en vrijwilligersorganisaties.

7.2. Actielijn 2: Versterken van het Taalnetwerk

In Midden-Limburg werken veel organisaties, zowel lokaal als regionaal, samen aan de aanpak van basisvaardigheden. Het Taalnetwerk vormt de spil van de lokale aanpak en is de plek waar kennis, activiteiten en projecten samenkomen. Zonder dit netwerk zouden enkel losse activiteiten van partners overblijven. Daarom is in 2024 veel aandacht besteed aan het verder opbouwen van het Taalnetwerk en het versterken van de onderlinge relaties.

De DigiTaalhuizen zijn in principe de toegangspoort tot het Taalnetwerk en het aanbod. In onze regio zijn de DigiTaalhuizen bij de drie bibliotheken ondergebracht. De functie van DigiTaalhuiscoördinator is cruciaal voor een effectieve lokale aanpak basisvaardigheden. De coördinator speelt een centrale rol in het organiseren en stroomlijnen van activiteiten gericht op het verbeteren van basisvaardigheden, deze persoon is dagelijks bezig

² Web Content Accessibility Guidelines (WCAG-webrichtlijnen) definieert hoe webinhoud toegankelijker kan worden voor mensen met een beperking. Toegankelijkheid omvat een breed pallet aan diverse beperkingen, waaronder visuele, auditieve, fysieke, spraak-, cognitieve, taal-, leer- en neurologische beperkingen.

met inwoners, hun leervragen en het proces om hen, samen met de andere partners, op de meest passende plek te krijgen. Het is daarom van belang dat de individuele gemeenten in de regio deze rol, waar mogelijk, structureel beleggen.

7.2.1. Regionale samenwerking

Het regionale Taalakkoord Midden-Limburg, ondertekend door 18 samenwerkingspartners in mei 2022, vormt de basis voor een gezamenlijke, integrale aanpak om het aantal inwoners met beperkte basisvaardigheden te verminderen. We hebben onder andere de regionale werkgeversaanpak ontwikkeld en werken samen met verschillende partners in de landelijke Week van lezen en schrijven. Hierop bouwen we de komende jaren voort en werken we verder aan een dekkend taalnetwerk.

Om het gelegde fundament in de regionale samenwerking verder te versterken, zetten we in op de volgende acties:

- **Structurele borging van de DigiTaalhuiscoördinatoren** Tot en met 2025 worden de DigiTaalhuiscoördinatoren gefinancierd via de Decentralisatie Uitkering. Vanaf 2026 neemt deze uitkering af, waardoor regionale financiering niet langer mogelijk is. Gezien hun cruciale rol is het van belang de functie structureel te borgen via een duurzame lokale financieringsoplossing.
- **Doorontwikkeling van de werkgeversaanpak** We versterken en breiden de samenwerking met partners binnen de Arbeidsmarktregio uit, zodat meer werkenden met beperkte basisvaardigheden bereikt en ondersteund kunnen worden. Dit gebeurt door de verdere ontwikkeling van de regionale werkgeversaanpak binnen het LLO-collectief *Laagopgeleiden en Laaggeletterden* (zie paragraaf 7.4.3 voor nadere toelichting).
- **Versterking van PR en communicatie** De jaarlijkse succesvolle actie tijdens de Week van Lezen en Schrijven vormt de basis voor de ambitie om vanaf 2026 een jaarplan te ontwikkelen met meerdere PR- en communicatieactiviteiten. Dit plan wordt opgesteld in samenwerking met communicatieadviseurs van gemeenten, bibliotheken en welzijnspartners. Door het vastleggen van meerdere actiemomenten en het stroomlijnen van regionale en lokale communicatie vergroten we de zichtbaarheid en impact van de aanpak basisvaardigheden.

7.2.2. Passend aanbod

Als contactgemeente voor de WEB draagt Roermond verantwoordelijkheid voor het realiseren van een passend aanbod voor basisvaardigheden binnen de regio, in nauwe afstemming met de regiogemeenten. Dit aanbod moet laagdrempelig en vraaggericht zijn, afgestemd op de leerbehoeften van inwoners en op maatschappelijke ontwikkelingen in elke gemeente.

Een passend educatieaanbod versterkt brede basisvaardigheden – zoals taal, rekenen en digitale vaardigheden – en sluit naadloos aan bij de leefwereld en motivatie van inwoners. Voor een succesvolle uitvoering is een nauwe samenwerking tussen netwerkpartners essentieel, evenals een gezamenlijke, breed gedragen aanpak op het gebied van basisvaardigheden. Dit gaan wij doen door:

- **Vraaggericht aanbod te ontwikkelen:** Aanbieders verkennen samen met inwoners waar hun leerbehoeften liggen. Dit leidt tot educatieaanbod dat aansluit bij hun leerbehoefte, hun dagelijkse realiteit en motivatie om basisvaardigheden te verbeteren.
- **Aanbod aan te bieden op laagdrempelige locaties:** Het educatieaanbod dient toegankelijk te zijn en aangeboden te worden op locaties waar inwoners zich veilig en prettig voelen. Bij voorkeur vindt dit plaats zoveel mogelijk lokaal, in de buurt of wijk, zodat deelname laagdrempelig blijft.

Op dit moment bevinden wij ons in de oriëntatiefase. Op basis van de evaluatie brengen wij de behoefte aan een basisaanbod voor de regio in kaart, zowel voor formeel als non-formeel volwassenenonderwijs. Op grond

hiervan wordt een voorstel opgesteld voor het aanbod, waarbij de voorkeur uitgaat naar samenwerking met publieke taalaanbieders. Het jaar 2026 geldt als overgangsjaar:

- Het lopende contract met de huidige taalaanbieder van formele educatie wordt met één jaar verlengd.
- De beleidsregel *Non-formele educatie Midden-Limburg* wordt verlengd tot en met 31 december 2026, zodat de huidige aanbieders van non-formeel aanbod ook in 2026 gebruik kunnen maken van deze subsidieregeling.

In 2026 zal de subsidieregeling worden herijkt.

In het huidige non-formele aanbod is sprake van voldoende variatie en samenhang. Wij stimuleren samenwerking en afstemming tussen de diverse aanbieders en zorgen ervoor dat nieuwe vindplaatsen van inwoners met lage basisvaardigheden beter in kaart worden gebracht. Hierdoor ontstaat onderlinge versterking, wat leidt tot een goede kwaliteit van het aanbod en beter aansluit bij de uiteenlopende behoeften van de doelgroep.

7.3. Actielijn 3: Integrale aanpak basisvaardigheden

In deze actielijn staan de volgende thema's centraal:

7.3.1. Vinden en motiveren

Gemeenten komen binnen het sociaal domein dagelijks in contact met inwoners die moeite hebben met basisvaardigheden. Uit onderzoek blijkt dat aandacht voor het verbeteren van deze vaardigheden inwoners niet alleen vaardiger maakt, maar ook hun zelfredzaamheid versterkt. Hierdoor vinden zij gemakkelijker een baan, komen minder snel in financiële problemen, kunnen langer zelfstandig blijven wonen en leven vaak gezonder.

7.3.2. Verbinding met aanpalende domeinen

Het realiseren van een integrale aanpak van basisvaardigheden binnen het sociaal domein is kansrijk, maar vraagt van gemeenten een voortdurende inzet. De komende jaren zetten de gemeenten in Midden-Limburg in op het leggen van verbindingen. Voor het onderwerp werk en participatie doen we dat samen binnen actielijn 4. Voor de onderwerpen armoede en schulden, gezondheid en WMO, onderwijs en gezin bepaalt iedere gemeente zelf welke verbindingen het beste aansluiten bij de inwoners en bij de beleidsprioriteiten van de gemeente.

7.4. Actielijn 4: Werken en op weg naar werk

De focus van deze actielijn ligt op:

7.4.1. Werk en participatie

Voor een deel van de inwoners die moeite hebben met basisvaardigheden vormt het vinden en behouden van werk een grote uitdaging. Solliciteren is lastig als je moeite hebt met het zoeken van vacatures of met het maken van een CV. Ook meedoen op het werk en in het arbeidsproces is vaak een grote uitdaging.

Wij verwachten dat een groot deel van de inwoners met een bijstandsuitkering in meer of mindere mate moeite heeft met basisvaardigheden. Hierdoor missen zij mogelijk de vaardigheden die nodig zijn om duurzaam uit te stromen naar werk.

Binnen de uitvoering van de Participatiewet besteden wij daarom meer aandacht aan basisvaardigheden. Dit doen wij door inwoners te screenen en hen, waar nodig, samen met het taalnetwerk passend te ondersteunen bij het verbeteren van de vaardigheden die nodig zijn om werk te vinden en te behouden.

Bij Risse Groep en Doon is de afgelopen jaren een succesvolle aanpak ontwikkeld, gericht op de eigen werknemers. Deze aanpak wordt voortgezet en waar mogelijk verder uitgebouwd.

Praktijkvoorbeeld Risse Groep - Breinbrekers

Anja (55) en Marjan (44) zijn enthousiaste deelnemers van het programma Breinbrekers van Werk.kom, waar ze beter leren lezen en schrijven. Anja: *"De groep en de begeleiders zijn aardig, er wordt veel gepraat over dagelijkse dingen. Hierdoor leer ik ongemerkt veel. Ik ben leergierig en wil graag cursussen volgen om mezelf verder te ontwikkelen"*. Marjan is vooral zekerder van zichzelf geworden. *"Ik heb met kerstmis een gedicht geschreven en ik lees nu kinderthrillers ter ontspanning"*, zegt ze. Door de afwisselende lessen is ze zich meer bewust van haar eigen vaardigheden en is ze nieuwsgieriger geworden naar de wereld. Marjan raadt anderen aan om Breinbrekers te volgen omdat het leerzaam, leuk en gezellig is. De groep helpt elkaar, bijvoorbeeld door briefjes te schrijven als iemand ziek is. Marjan zoekt nu op internet naar recepten die ze kan koken. Breinbrekers biedt meer dan alleen leren lezen en schrijven; het is een plek waar je jezelf kunt zijn en kunt groeien.

7.4.2. Werkgeversaanpak Beter met Taal

Het belangrijkste speerpunt in het Regionaal Taalakkoord 2022 is het bereiken en activeren van werkgevers om aan de slag te gaan met het verbeteren van basisvaardigheden bij medewerkers. Dit is bij uitstek een onderwerp dat de gemeentelijke grenzen overstijgt. Samen met Stichting Lezen en Schrijven, Werkgeversservicepunten Midden-Limburg Oost, Werk.Kom, UWV en het Leerwerkloket Midden-Limburg is in 2023 de werkgeversaanpak 'Beter met Taal' ontwikkeld.

7.4.3. LLO-collectief voor Laagopgeleiden en Laaggeletterden

Een LLO-collectief (Leven Lang Ontwikkelen collectief) is een regionaal samenwerkingsverband dat zich richt op het verbeteren van basis- en vakvaardigheden van laagopgeleide en laaggeletterde volwassenen. Door praktijkgerichte scholing en persoonlijke begeleiding worden hun kansen op werk, maatschappelijke participatie en zelfredzaamheid vergroot.

De WEB-regio Midden-Limburg en de arbeidsmarktregio Midden-Limburg gaan intensiever samenwerken op het thema LLO en basisvaardigheden. Doel is om meer inwoners met Nederlands als eerste taal (NT-1) te bereiken en hen te ondersteunen bij (om)scholing en ontwikkeling. De bestaande werkgeversaanpak basisvaardigheden, 'Beter met Taal', wordt geïntegreerd in het LLO-collectief.

8. Monitoring

Om de kwaliteit van het cursus- en trainingsaanbod te waarborgen, wordt structureel ingezet op monitoring en evaluatie. Conform de beleidsregel *Non-formele educatie Volwasseneneducatie en Basisvaardigheden* geldt dat taalaanbieders die subsidie ontvangen in het kader van de SPUK-regeling, educatie aanbieden via

bevoegde en professionele docenten. Als vrijwilligers worden ingezet, dient ten minste één wettelijk bevoegde docent hen inhoudelijk te ondersteunen. Van vrijwilligers wordt verwacht dat zij een basistraining hebben afgerond, zodat zij inwoners met beperkte basisvaardigheden adequaat kunnen begeleiden. Voor docenten geldt een verplichting tot na- en bijscholing op het gebied van volwasseneneducatie en het onderwijzen van de Nederlandse taal. Samen met de subsidieaanvrager dragen zij bij aan gerichte deskundigheidsbevordering en competentieontwikkeling van zowel docenten als vrijwilligers.

Daarnaast doen de meeste taalaanbieders ook een evaluatie onder de deelnemers om zicht te krijgen op de ervaringen van de deelnemers zelf en de mate waarin de zelfredzaamheid van inwoners wordt verbeterd. Op deze wijze borgen we de inzet van gekwalificeerde professionals die bijdragen aan het versterken van de basisvaardigheden van onze inwoners.

Monitor CBS: Landelijk Beeld Volwasseneneducatie:

Regionaal leveren we jaarlijks kwantitatieve data aan bij het CBS ten behoeve van de monitor 'Landelijk Beeld Volwasseneneducatie CBS'. De monitor geeft inzicht in het aantal deelnemers aan formeel en non-formeel educatieaanbod van taalaanbieders die een subsidie non-formele educatie uit de SPUK ontvangen. Met deze monitor krijgen we zicht op het bereik van ons aanbod.

Impactmonitor verbeteren basisvaardigheden:

Het bereik van het taalaanbod wordt gevolgd. Daarnaast wordt een monitor-instrument ingezet om te toetsen in hoeverre inwoners die deelnemen hun basisvaardigheden verbeteren. Voor het meten van de impact van deze verbeteringen is er regionaal nog geen monitor beschikbaar. Het *Expertisepunt Basisvaardigheden* biedt handreikingen voor monitoring en evaluatie binnen lokale aanpakken. Met behulp van deze handreikingen en best practices uit andere regio's onderzoeken wij op welke wijze de impact het beste kan worden gemeten: zowel de verbetering van basisvaardigheden bij inwoners als de mate waarin hun zelfredzaamheid wordt vergroot.

9. Juridisch en financieel kader

De WEB vormt het juridisch en financieel kader voor het beleid rond volwasseneneducatie en basisvaardigheden. De middelen vanuit de WEB zijn bedoeld om educatievoorzieningen voor volwassenen te ondersteunen, zoals taal, rekenen en digitale vaardigheden. De SPUK Educatie helpt gemeenten bij het uitvoeren van hun wettelijke taak uit artikel 2.3.1 van de WEB. Het gaat daarbij niet alleen om het inkopen van lessen, maar ook om het opzetten van een goed functionerend educatiesysteem dat inwoners daadwerkelijk bereikt.

Het doel is dat alle doelgroepen binnen de regio toegang hebben tot passend educatieaanbod, waarbij gemeenten samenwerken om de beschikbare middelen zo effectief mogelijk in te zetten.

De Specifieke uitkering Educatie (SPUK)

- Gemeenten ontvangen de SPUK via een contactgemeente per regio.
- De contactgemeente coördineert het aanbod en stelt samen met regiegemeenten een Regionaal programma op.
- Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het bereiken van doelgroepen en het aanbieden van passend educatieaanbod

Contactgemeente Roermond legt jaarlijks financiële verantwoording af aan het Ministerie en geeft de regiogemeenten inzage in deze verantwoording. De Specifieke Uitkering voor 2026 bedraagt € 951.479 (tegenover € 1.163.371 in 2025). Dit bedrag wordt besteed aan:

- Coördinatie van het Regionaal programma volwasseneneducatie en basisvaardigheden (vanaf 2027)
- Formele educatie
- Non-formele educatie

In 2026 blijft de verdelingssystematiek tussen formeel- en non-formeel taalaanbod gehandhaafd: 75% van het beschikbare budget wordt ingezet voor formeel aanbod en 25% voor non-formeel aanbod.

Vanaf 2027 wordt een nieuwe verdelingssystematiek vastgesteld voor de inzet van middelen voor formeel en non-formeel taalaanbod. Daarnaast wordt de regierol van de contactgemeente (regionale projectleider) bekostigd vanuit deze begroting, passend bij de structurele aard van deze taak.

Decentralisatie-uitkering laaggeletterdheid

Vanaf 2025 zijn er nieuwe ontwikkelingen rondom de Decentralisatie-uitkering laaggeletterdheid, die gemeenten ontvangen voor de aanpak van basisvaardigheden.

Wat verandert er aan het landelijk budget voor de Decentralisatie-uitkering?

- Het Rijk heeft het budget voor het programma *Tel mee met Taal* gehalveerd: van € 25 miljoen naar € 12,5 miljoen.
- Dit heeft directe gevolgen voor de regionale samenwerking en de regiefunctie van contactgemeenten, waarvoor jaarlijks € 7,3 miljoen nodig is.
- Vanaf 2025 is er nog € 5 miljoen beschikbaar, waardoor een tekort van € 2,3 miljoen ontstaat.

Wat betekent dit voor de gemeenten in Midden-Limburg?

In 2026, 2027, 2028 ontvangt de gemeente Roermond jaarlijks een Decentralisatie-uitkering van € 115.769,00 (tegenover € 133.537,00 in 2025). Of de decentralisatie-uitkering vanaf 2029 nog door het Rijk wordt uitbetaald, is nu onbekend. Als contactgemeente ontvangt Roermond de decentralisatie uitkering om regionale samenwerking, regie en uitvoering van lokale plannen te financieren.

De afschaling van de Decentralisatie-uitkering heeft de volgende gevolgen:

- De DigiTaalhuiscoördinatoren kunnen niet structureel regionaal bekostigd worden.
- Er is minder ruimte beschikbaar voor experimenteerbudget.

In 2026 wordt de coördinatie van het regionale programma (Projectleider) bekostigd uit de Decentralisatie-uitkering. Vanaf 2027 zal de Projectleider vanuit de Specifieke Uitkering bekostigd worden (zie tekst onder kopje 'Specifieke Uitkering Educatie').

Onderuitputting vanuit het programma 2021-2025

Vanuit het vorige programma is budget over omdat verleende subsidies in de voorgaande periode niet volledig zijn benut en teruggevorderd. Daarom is binnen het programmabudget 2026–2029 sprake van een onderuitputting van € 210.000. Dit bedrag is overgeheveld naar 2026. De middelen worden in dit meerjarenprogramma, conform de inzet in de voorgaande periode, regionaal aangewend voor het bereiken en ondersteunen van inwoners met beperkte basisvaardigheden. Ook wordt geïnvesteerd in de kwaliteit van het cursusaanbod, onder meer door middel van structurele monitoring en evaluatie van het bereik en de resultaten van de aanpak.

9.3. Overige middelen

Veel beleidsterreinen van de gemeenten hebben raakvlak met de aanpak basisvaardigheden, zoals de Participatiewet, sociaal domein, VVE en armoedebestrijding. Door beschikbare krachten en middelen te bundelen ontstaat een integrale aanpak, waardoor inwoners op meerdere leefgebieden beter kunnen meedoen.

9.4. Ondersteuning Stichting Lezen en Schrijven

Stichting Lezen en Schrijven ondersteunt gemeenten bij het ontwikkelen en uitvoeren van de aanpak basisvaardigheden. Dit doen zij in opdracht van het ministerie van OCW. Stichting Lezen en Schrijven is voor gemeenten, en aan gemeente gebonden netwerkpartners, een onafhankelijk adviseur.

Stichting Lezen en Schrijven (Stichting LES) biedt gemeenten een uitgebreid, kosteloos en vraaggericht programma dat zich richt op:

- Advies, beleidsontwikkeling en uitvoering
- Kennisdeling over de NT1 doelgroep, op basis van statistisch en wetenschappelijk onderzoek
- Training en praktische toepassingen
- Implementatie van integrale aanpak basisvaardigheden vanuit het sociale domein
- Ondersteuning bij versterking lokale en regionale netwerken

10. Bijlage

De volledige 'Evaluatie Regionaal Programma Volwasseneneducatie en Laaggeletterdheid 2021-2024' is opgenomen als afzonderlijk bijlage-document